

آنچه امروز در جهان می‌خوانند

تولید ادوار وگمن

بسال ۱۹۷۰ در هر دقیقه‌ی از روز يك كتاب در جهان چاپ و منتشر می‌شود، یعنی ۵۴۶۰۰۰ عنوان در مجموع که ظرف بیست سال اخیر بیش از دو برابر شده است. در واقع از هر پنج عنوان، چهارتای آن در تعداد انگشت-شماری از کشورها منتشر می‌شود. اروپا به تنهایی در حدود نیمی از تولید جهانی کتاب را دارا است و اگر شوروی، ژاپن و آمریکا را نیز بر آن اضافه کنیم، رقمی بیش از ۸۰ درصد از عناوینی که هر سال منتشر می‌شود، بدست می‌آید. بنابراین سهمی که به بقیه جهان یعنی به دوسوم از بشریت تعلق می‌گیرد، به نسبت، بسیار کم است به نحوی که در نتیجه، نیازها و ذوق‌ها را در این نواحی از جهان، ناشران خارجی برآورد و تعیین می‌کنند.

مردم چه می‌خوانند؟ غالباً کتابهایی را می‌خوانند که در دسترس دارند، اما اگر کتابهایی را که می‌جویند پیدا نکنند، گاه هیچ نمی‌خوانند. بنابراین روشن است که نوع و مضمون کتابهای منتشر شده، برای پاسخ-گوئی به عطش خواندن که در جهان موجود است، دست کم به اندازه تولید روزافزون کتاب اهمیت دارد.

البته تمام کتابها برای خواندن منتشر می‌شوند، بنابراین اگر عنوانهایی را که برای انتشار انتخاب می‌شوند، بررسی کنیم، می-توانیم از مضمون‌هایی که به نظر ناشران می-بایست مورد توجه خوانندگان قرار گیرد تا حدی مطلع شویم.

ادوارد وگمن «Edward Wegman» روزنامه‌نگار آمریکایی و کارشناس انتشارات، فعلاً مسئولیت واحد مخصوص یونسکو برای سال بین‌المللی کتاب را برعهده دارد.

می‌توان از پاسخ‌هایی که کشورهای مختلف به پرسش‌نامه یونسکو درباره تعداد و موضوع کتابهای منتشر شده داده‌اند، اطلاعاتی بدست آورد. تازه‌ترین داده‌ها که مربوط به سال ۱۹۷۰ است، در سالنامه آماری یونسکو که در اکتبر ۱۹۷۲ انتشار خواهد یافت، وجود دارد.

پرسش‌نامه یونسکو، موضوع کتابها را به ۲۳ گروه تقسیم کرده است. اما این طبقه‌بندی شامل کتابهای درسی نیست. کتابهای درسی غالباً در گروههای مربوط به خود آمده‌اند. مثلاً يك كتاب درسی جغرافیا در گروه «جغرافیا» قرار می‌گیرد و يك كتاب حساب در گروه «ریاضیات».

شایع‌ترین نوع در میان انتشارات جهان یعنی ادبیات، نه تنها شامل آثار تخیلی و شعر می‌شود، بلکه نقد ادبی را هم دربر می‌گیرد. بیش از ۱۴ درصد از تمام کتابهایی که در ۱۹۷۰ منتشر شده، کم و بیش در زمینه ادبیات بود، و این دو برابر نسبتی است که به گروهی که در درجه دوم قرار می‌گیرد - یعنی صنعت تعلق دارد. علوم سیاسی در مقام سوم جای دارد. گروههای بعدی شامل علوم طبیعی، تعلیم و تربیت، تاریخ و بیوگرافی، حقوق و هنر، فاصله زیادی با گروههای اول دارند.

از ده کشور که بزرگترین تولید کنندگان کتابند، هشت کشور اولویت را به ادبیات می‌دهند. این کشورها از نظر اهمیت تولید به ترتیب عبارتند از: آمریکا، جمهوری فدرال آلمان، انگلستان، ژاپن، فرانسه، اسپانیا، هند و هلند. در دو کشور تولیدکننده عمده دیگر یعنی شوروی و لهستان کتابهای مربوط به صنعت در رأس تولید قرار دارند و همین‌وضع

نیز در مکزیک که یکی از بزرگترین تولید کنندگان آمریکای لاتین است، مشاهده می‌شود. ماجراهای قضائی در بوتسوانا، سیلان، شیلی، هنگ‌کنگ، لوکزامبورگ، پرو و ترکیه، در ردیف اول قرار دارند. در حالی که در جامائیکا به نسبت مساوی کتابهای حقوقی و علوم سیاسی منتشر می‌شود کتابهای اخیر در بولیوی و ایرلند در مقام اول جای دارند.

در غنا، لبنان، ماداگاسکار و جزیره موریس، کتابهای مذهبی بیش از سایر کتابهاست. در حالی که در کنیا بهمان نسبت کتابهای مربوط به تعلیم و تربیت هم منتشر می‌شود.

در تایلند کتابهای مربوط به تعلیم و تربیت مقام اول را داراست. در اردن و تانزانیا این مقام به ریاضیات تعلق دارد.

در کامرون، یاناما و کویت، اولویت به کلیات (شامل نشریات رسمی) داده می‌شود. در حالی که ناشران نیوزلند بیشتر کتابهای کشاورزی منتشر می‌کنند... يك چهارم از کتابهایی که در قطر منتشر می‌شود مربوط به زبان‌شناسی است و این رشته در مالزی مقام اول را داراست.

بررسی دقیق‌تر در تولید هر کشور، اطلاعات باز هم بیشتری بدست می‌دهد، زیرا اگر بزرگترین و کوچک‌ترین تولیدکننده را در هر منطقه در نظر بگیریم، فوراً اختلافهای فاحشی به چشم می‌خورد.

در ۱۹۶۸، یونسکو در آکرا، مجمعی از کارشناسان کتاب در آفریقا تشکیل داد. نمایندگان بیست و سه کشور در این جلسه شرکت کردند ولی تنها ۶ کشور توانستند گزارش‌های دقیقی که در ضمن آن اساس این تحلیل قرار

گرفته‌اند، ارائه دهند.

در ۱۹۶۹، نیجریه بزرگترین تولید کننده کتاب در آفریقا بود که با دیگر کشورها فاصله بسیار داشت. حال آنکه در ۱۹۷۰ کنیا در رأس تمام کشورهای آفریقایی که به پرستی- نامه یونسکو پاسخ داده بودند، قرار گرفت.

تولید کتاب در نیجریه بسال ۱۹۶۹ از هزار عنوان فراتر رفت. در حالی که در همین سال تولید کنیا یک‌دهم این رقم بود.

بهر حال تعداد عناوین کتابهای منتشر شده در آفریقا بسیار کم است و این امر با نتیجه‌گیری‌های مجمع منعقد در آکرا در مورد کمبود کتاب در این قاره کاملاً مطابقت دارد.

کنیا ۴۳ کتاب و جزوه درباره مذهب و الهیات و ۴۳ کتاب و جزوه درباره تعلیم و تربیت منتشر کرده است. می‌توان این اهمیت مذهب را چنین توضیح داد که در آفریقای انگلیسی زبان هیت‌های مذهبی نخستین کسانی بودند که بنگاه‌های انتشاراتی در این نقاط بوجود آوردند. بعد از این دو رشته و به فاصله‌ی زیاد، در این کشور که به علت پیشرفت‌های ورزشی و تفریحات سالم شهرتی کسب کرده است، ۲۰ عنوان ورزشی منتشر شده است. دو گروه از کتابها مستقیماً مربوط به کشورهای نو استقلال است: از یک طرف تاریخ و جیوگرافی و از سوی دیگر علوم سیاسی. در کنیا ۱۶ عنوان در رشته اول و ۸ عنوان در رشته دوم منتشر گردیده است. پس از آن ادبیات با ۸ عنوان و سپس علوم طبیعی با ۶ عنوان به ترتیب قرار می‌گیرند.

ولی شاید گروه‌هایی که در آن هیچ کتابی منتشر نشده است نیز به اندازه سایر گروهها آموزنده باشند. در مورد کنیا این گروه‌ها عبارتند از فلسفه، بازرگانی، مردم‌شناسی،

زبان‌شناسی و هنرها.

بوتسوانا کوچک‌ترین تولید کننده کتاب در آفریقا است. از مجموع ۲۰ عنوان کتاب که در این کشور به چاپ رسیده است، ۸ عنوان مربوط به رشته حقوق است. جغرافیا و کشاورزی هر یک ۲ عنوان، و تاریخ و جیوگرافی و فنون بازرگانی هر یک، یک عنوان کتاب بخود اختصاص داده‌اند.

بخشی از تولید این دو کشور که جزء نمونه‌های آفریقایی منظور شده‌اند، به زبان محلی است، با وجود این انگلیسی، که زبان آموزشی بشمار می‌رود، تأثیر قاطعی در امر تولید دارد و نیز امکان وارد کردن کتابهایی را می‌دهد که تا حدی پاسخگوی نیاز کشور است.

در آفریقای فرانسه زبان نیز وضع مشابهی برقرار است. ماداگاسکار با ۱۵۸ عنوان یکی از بزرگترین تولید کنندگان در میان این کشورهاست. از این مقدار، ۳۳ عنوان به مذهب و الهیات اختصاص دارد، در حالی که ادبیات با ۳۱ عنوان در مرتبه دوم جای گرفته است. پس از آنها به ترتیب علوم سیاسی، تعلیم و تربیت و کشاورزی قرار دارند.

توجه نسبتاً زیادی به مردم‌شناسی و فرهنگ عامه می‌شود چرا که کتابهای مربوط به این رشته‌ها همراه با رشته حقوق، جای ششم را اشغال کرده‌اند. ولی در این کشورها هم مثل کشورهای آفریقای انگلیسی زبان، نیاز به کتابهای درسی و قرائتی از راه وارد کردن کتاب برآورده می‌شود.

بنا به درخواست یونسکو ۵ کشور عربی اطلاعات لازم را درباره تولید کتاب در ۱۹۷۰ در اختیار آن سازمان قرار داده‌اند. در پاسخ این پرسش‌نامه یونسکو ارقام کشور مصر در ۱۹۷۰

وجود ندارد. در حالی که این کشور در ۱۹۶۹، تعداد ۱۸۷۲ عنوان کتاب منتشر کرده بود. لبنان که پس از مصر، دومین تولید کننده بزرگ کتاب در میان کشورهای عربی است، ۵۹۴ عنوان در ۱۹۷۰ منتشر ساخته است که ۱۳۴ عنوان آن مربوط به مذهب و الهیات است. قطر که کوچک‌ترین تولید کننده در این منطقه بشمار می‌رود، ۹۹ عنوان در ۱۹۷۰ در ۱۴ رشته منتشر ساخته است.

علیرغم وضع کلی آسیا که «قحطی» کتاب را نشان می‌دهد، دو کشور از بزرگترین تولید کنندگان کتاب در جهان در این قاره قرار دارند، یکی ژاپن با ۳۱۲۴۹ عنوان در ۱۹۷۰ دیگری هند با ۱۴۱۴۱ عنوان در همان سال.

موارد مشابه متعدد و نیز تفاوت‌های بزرگی در تولید این دو کشور بنظر می‌رسد. مثلاً در هر دو آنها ادبیات در مقام اول و علوم سیاسی در مقام دوم قرار دارند.

اما در ژاپن کتابهای هنری با فاصله نزدیکی بدنبال علوم سیاسی می‌آید (به ترتیب ۲۱۸۶ و ۲۷۵۲ عنوان). در هند مقام سوم به کتابهای مربوط به مذهب و الهیات اختصاص دارد و این امری غیرمنتظره نیست. لیکن فاصله بین این کتابها (۹۴۲ عنوان) و علوم سیاسی (۲۷۱۷ عنوان) بسیار زیاد است.

از نظر تعداد نشریات، سنگاپور با ۵۲۰ عنوان در ۱۹۷۰، در پایین جدول قرار دارد. در اینجا نیز ادبیات با ۸۷ عنوان، مقام اول را حائز است و بدنبال آن با فاصله کمی (۶۸ عنوان) زبان‌شناسی قرار گرفته است و این امر برای کشوری که مردمش مالایایی، چینی و انگلیسی‌زبانند، تعجب‌آور نیست. علوم طبیعی ۴۴ عنوان، بقیه در صفحه بعد

MARCH 18-24

BOOK WEEK 1972

A Good Book is a...

Books bring people together.

International Book Year 1972

در میان کشورهای آمریکای لاتین احراز کرده است. بادر نظر گرفتن جمعیت کم این کشور، ۱۵۹ عنوان کتاب، تولید نسبتاً مهمی را تشکیل می‌دهد. حقوق و علوم سیاسی هریک با ۲۱۱ عنوان در صدر قرار دارند و بعد تاریخ و بیوگرافی است که ۱۳ عنوان را بخود اختصاص داده است. ادبیات، فلسفه، رشته‌های بازرگانی هریک با ۱۲ عنوان، بدنیال آن می‌آیند. جالب‌تر از آن گروه‌های است که اصلاً تولیدی نداشته‌اند مثل فلسفه، روانشناسی، زبان‌شناسی و ریاضیات.

در میان دیگر کشورهای جهان، مهم‌ترین تولید کنندگان آمریکا، انگلستان و شوروی هستند. ارزیابی آمارهای ایالات متحده آمریکا مشکل است. در واقع توزیع کتابها بر حسب موضوع، در این آمارها، نشریات حکومت فدرال را شامل نمی‌شود و این نشریات، نیمی از عنوانهای منتشر شده را تشکیل می‌دهند.

شکل کلی آن در مجموع شبیه به سایر کشورهای اروپایی است. مقام اول با ۸۲۴۶ عنوان به ادبیات تعلق دارد و بعد با فاصله زیاد علوم سیاسی (۳۱۲۱)، بعد تاریخ و بیوگرافی، مذهب، علوم طبیعی، جامعه‌شناسی، جغرافیا، علوم

به سایر کشورهای منطقه هم راه یابند. در میان شرکت کنندگان در کنفرانس بوگوتا، مکزیک جزو بزرگترین تولید کنندگانی است که طبق توصیه یونسکو آمار سال ۱۹۷۰ خود را اعلام داشته است. آمارهای سال ۱۹۶۹ نشان می‌داد که برزیل با ۶۴۰۰ عنوان، بزرگترین تولید کننده کتاب بود و مقام دوم به آرژانتین تعلق داشت.

مکزیک در حدود ۵۰۰۰ عنوان در سال ۱۹۷۰ انتشار داده است. تقریباً ربع این مقدار (۸۵۷ عنوان) مربوط به صنعت است. تمام آمارهای مربوط به کتاب نمایشگر توجه خاص این کشور به توسعه صنعتی خویش است. بلافاصله پس از صنعت، کتابهای پزشکی قرار دارند (۴۰۱ عنوان) و جای سوم متعلق به تعلیم و تربیت است. حقوق و علوم سیاسی هریک با ۳۰۰ عنوان پیش از رشته‌های بازرگانی، ادبیات، تاریخ و بیوگرافی، و هنر قرار می‌گیرند. در مکزیک هم مثل غالب کشورهای در حال توسعه، توصیه‌هایی که به‌خانه‌داران می‌شود، تحت عنوان «علوم خانه‌داری» در آخر فهرست جای دارد. جزیره انگلیسی‌زبان جامائیکا مقام آخر را

آنچه امروز در جهان می‌خوانند (بقیه)

مذهب ۴۳ و جغرافیا ۴۰ عنوان کتب بخود اختصاص داده‌اند. مردم‌شناسی، فرهنگ عامه و فلسفه هریک با ۳ عنوان کتاب در ردیف آخر قرار دارند.

در آمریکای لاتین نیز کمبود کتاب محسوس است. ولی وضع آنجا با مناطقی که در بالا ذکر شد، تا حدی فرق دارد. بطور کلی در آنجا مسئله کمبود بیشتر به رشد ناچیز مبادلات داخلی مربوط است تا به تولید کتاب. و این امر کشورهای آمریکای لاتین را به وارد کردن کتاب واداشته است. علاوه بر آن، چنانچه آمار انتشارات این منطقه را از نزدیک بررسی کنیم می‌بینیم که در مقابل کشورهای مثل مکزیک و آرژانتین که در تولید کتاب فعالیت زیادی دارند، کشورهای دیگری هستند که به‌زحمت قادرند حداقل نیازهای خویش را برآورند و بالاخره کشورهای وجود دارند که از نظر اقتصادی قادر نیستند بازرگان صنعت تولید کتاب را تحمل کنند. از این رو مجمعی که توسط یونسکو در ۱۹۶۹ در بوگوتا تشکیل شد توصیه کرد که کوشش بیشتری به عمل آید تا کتابهایی که در یک کشور آمریکای لاتین منتشر می‌شوند

Année
Internationale
du Livre
600 Trésors
documentaires
à la Bibliothèque
Nationale
Jan-juin 1972
à la Bibliothèque
Nationale
du 15 au 31 mai

LE LIVRE

BIBLIOTHEQUE NATIONALE

در آلمان و فرانسه و جمهوری فدرال آلمان
از نظر انتخاب موضوع بسیار نزدیک به تولید
آمریکا و انگلستان است. با این تفاوت که در
جمهوری فدرال آلمان، تعلیم و تربیت مقام دوم
را دارد. تاریخ و بیوگرافی مقام دوم را از نظر
تعداد، اختلاف کمی با علوم سیاسی دارند (کمی
بالاتر از ۳۰۰۰ عنوان). بعد از علوم طبیعی،
کتابهای هنری با ۲۰۰۰ عنوان در مقام پنجم
قرار می‌گیرد. در انتهای جدول، به ترتیب،
کشاورزی، علوم خانه‌داری، بازرگانی و حمل و
نقل، فنون نظامی، مردم‌شناسی و فرهنگ عامه
جای دارند.

AÑO INTERNACIONAL DEL LIBRO 1972
"LIBROS PARA TODOS"
COMITÉ NACIONAL CUBANO

شناسی و فرهنگ عامه جای گرفته‌اند.

در اقیانوسیه، حجم متوسط نشریات را
استرالیا در ۱۹۷۰ در دست داشت و نزدیک
به ۵۰۰۰ عنوان منتشر ساخت. این کشور که
معمولاً جزء ممالک پیشرفته به حساب می‌آید، در
امر تولید کتاب کم‌کم از کشاورزی به سوی
صنعت گرایش پیدا می‌کند. رایج‌ترین کتابها،
در زمینه ادبیات است که یک دهم تمام تولید
کتاب را بخود اختصاص داده است. کتابهای
مربوط به صنعت در درجه دوم و حقوق و علوم
سیاسی در درجه سوم اهمیت‌اند. تعجب‌آور آنکه
در این کشور که به علت پیشرفت ورزش و
وجود ورزشکار شهرت دارد، فقط ۵۵ عنوان
کتاب به ورزش و بازی‌های مختلف اختصاص
دارد.

نتیجه همین حرفها چیست؟ شاید هیچ،
با وجود این اخیراً یکی از جامعه‌شناسان نوشت
که «نمی‌توان همواره کتاب را از روی جلدهش
ارزیابی کرد، ولی همیشه می‌توان یک آدم را
از روی کتابهایی شناخت که می‌خواند»، این
سخن در مورد افراد صحیح است و شاید در
مورد ملت‌ها هم صادق باشد.

تولید شوروی تقریباً برابر تولید آمریکا است
(۷۸۸۹۹ عنوان در شوروی و ۷۹۵۳۰ عنوان
در آمریکا). اما انتخاب موضوع در آنجا کاملاً
متفاوت است. در شوروی از هر هفت کتاب دو
کتاب درباره صنعت است. علوم سیاسی با فاصله
کمی (یک کتاب از هر هفت کتاب) بدنیا
می‌آید. مقام سوم به ادبیات تعلق دارد (تقریباً
۸۰۰۰ عنوان). علوم طبیعی رشته‌های بازرگانی
کشاورزی، علوم پزشکی، تعلیم و تربیت و کلیات
بدنیا آن جای می‌گیرند و پس از آنها توبت
زبان‌شناسی می‌رسد. کتابی در زمینه مردم‌شناسی
منتشر نگردیده است. ۱۷۰ کتاب درباره مذهب،
۳۷۵ کتاب درباره علوم خانه‌داری، ۵۴۸ کتاب
جغرافیا و سفرنامه طی ۱۹۷۰ در شوروی منتشر
شده است.

بین تولید شوروی و لهستان اختلافی
دیده می‌شود. با آنکه در هر دو، کتابهای مربوط
به صنعت در رأس قرار گرفته‌اند. در لهستان،
ادبیات و علوم سیاسی با فاصله کمی به دنبال
صنعت می‌آیند. در آخر فهرست، بازرگانی و
حمل و نقل، فلسفه و روانشناسی، بازیها و
ورزش، علوم خانه‌داری و در مرحله آخر، مردم

پزشکی، فلسفه و روانشناسی قرار دارند. تعلیم
و تربیت با ۱۲۷۳ عنوان مقام یازدهم را احراز
کرده است. پس از کتابهای مربوط به صنعت
که در مرتبه دوازدهم واقع‌اند، تعداد نشریات
به رقمی پایین‌تر از هزار می‌رسد. کشاورزی،
بازرگانی و حمل و نقل در انتهای فهرست قرار
گرفته‌اند.

در انگلستان باز ادبیات با ۹۰۰۰
عنوان از تولید کل ۳۳۴۴۱ عنوان، مقام اول
را دارد. تاریخ و بیوگرافی مقام دوم را از نظر
تعداد، اختلاف کمی با علوم سیاسی دارند (کمی
بالاتر از ۳۰۰۰ عنوان). بعد از علوم طبیعی،
کتابهای هنری با ۲۰۰۰ عنوان در مقام پنجم
قرار می‌گیرد. در انتهای جدول، به ترتیب،
کشاورزی، علوم خانه‌داری، بازرگانی و حمل و
نقل، فنون نظامی، مردم‌شناسی و فرهنگ عامه
جای دارند.

تولید فرانسه و جمهوری فدرال آلمان
از نظر انتخاب موضوع بسیار نزدیک به تولید
آمریکا و انگلستان است. با این تفاوت که در
جمهوری فدرال آلمان، تعلیم و تربیت مقام دوم
را دارد.